

Övre Svartån med biflöden

Länsstyrelsen Östergötland | 010 223 50 00 | ostergotland@lansstyrelsen.se

Svartån, Lillån och Åsboån | Boxholm | Motala ströms HARO

Bild: Strömsträcka vid före detta Huru damm i Lillån. Mathias Ibbe.

Projektområde

Projektområdets utgörs av Svartån mellan sjön Sommen och Boxholms tätort, samt Svartåns biflöden Lillån och Åsboån i Boxholm kommun. Svartån utgör Motala ströms största biflöde och ett av de större och artrikaste vattendragen i Östergötland. Svartån och Lillån rinner här genom sten- och blockrik terräng medan Åsboån rinner genom ett flackare jordbrukslandskap. Vattenmiljöerna präglas av närheten till den stora sjön Sommen men också av omgivande skogs- och landsbygd. Sommen och Lillån regleras till förmån för vattenkraften i Svartån och Motala ström. Projektområdet har tack vare de utpekade naturvärdena och stort lokalt engagemang varit föremål för vattenvårdsarbete under lång tid. Detta arbete har resulterat i fiskväg och minimitappning vid Lillåns inlopp, utrivning av Huru damm i Lillån och restaurering av rensade sträckor i Lillån. I Svartån har en del flottledsrestaurering genomförts tidigare. Vid Sommen regleringsdamm Laxberg finns en äldre fiskväg som inte fungerar optimalt och som planeras att ersättas med en modernare lösning. Detta arbete drivs som ett samverkansprojekt mellan lokala och regionala aktörer. Svartån utgör lek- och uppväxtmiljö för ett nedströmsvandrande storöringsbestånd. I projektområdet finns även flodpärlmussla, tjockskalig målarmussla, kungsfiskare, utter och stationära öringbestånd.

Orsak till åtgärder

Den befintliga fiskvägen vid Sommens regleringsdamm innebär svår passage för fiskvandring ut och in i sjön. Även i Åsboån finns vandringshinder för fisk. Svartån nedströms Laxberg är påverkad av tidigare flottning och även delar av Lillån och Åsboån är påverkade av rensningar. För

Länsstyrelserna

samtliga berörda vattenförekomster anges morfologisk påverkan som en orsak till att god ekologisk status inte nås i dagsläget.

Trots de åtgärder som redan har genomförts finns ett åtgärdsbehov inom projektområdet. Första prioritet är det pågående arbetet med en ny fiskväg vid Sommens regleringsdamm. Återställning av flottledspåverkade strömsträckor nedströms Laxberg skulle innebära förbättrade lek- och uppväxtmiljöer för bland annat nedströmsvandrande Sommenöring men kräver hänsyn till kulturmiljöerna. I Lillån finns kortare strömsträckor som är påverkade av tidigare rensningar. Vilka åtgärder som är lämpliga för att återställa fysisk påverkan i Åsboån behöver utredas ytterligare inom projektet.

För samtliga berörda vattenförekomster anges morfologisk påverkan som en orsak till att god ekologisk status inte nås i dagsläget.

Vad vi vill förbättra

Vi vill i första hand verka för att en ny fiskväg anläggs vid Laxberg. Detta arbete sker inom ramen för den samverkansgrupp som redan finns. För att få ut full effekt av den planerade fiskvägen vill vi i möjligaste mån återställa flottledsrensningar nedströms Laxberg. På så vis ökar och förbättras lek- och uppväxtmiljön för den nedströmslekande öringen men biologisk mångfald i stort gynnas av åtgärden. Arbetet behöver ske med hänsyn till den vattenanknutna kulturmiljön som har utpekade värden. Vi vill också återställa så mycket som möjligt av den fysiska påverkan i Lillån och Svartån för att gynna utpekade naturvärden som flodpärlmussla och öring. Målet är att bevara och stärka befintliga öringbestånd och långsiktigt bevara det lilla bestånd av flodpärlmussla som finns i området.

Planerade åtgärder och aktiviteter

Vi planerar att i samråd med berörda sakägare arbeta vidare med de åtgärder som föreslås i framtagna åtgärdsplaner för Svartån och Lillån. Förutom arbetet med ny fiskväg vid Laxberg består föreslagna åtgärder framförallt i flottledsåterställning av Svartån nedströms Laxberg och återställning av rensade sträckor i Lillån. I Svartån krävs ett storskaligare arbete med grävmaskin som föregås av tillståndsprövning. Medan åtgärderna i Lillån till stor del kan ske för hand eller med hjälp av en motordriven vinsch. För Åsboån krävs mer utredningar för att få fram förslag på åtgärder för att förbättra påverkade biotoper. Utredningen kommer sedan att användas som underlag för att samråda med berörda sakägare om vilka åtgärder som är lämpliga att genomföra.

Planerad uppföljning

Biologisk uppföljning kommer ske genom elprovfisken och stormusseluppföljning.

I samverkan med

Boxholm skogar

Boxholm kommun,

Mjölby-Svartådalen Energi AB

Tekniska verken AB

Sommens Fiskevårdsområdesförening.

Länkar

[Projektområdet ingår i värdetrakten ”Svartån nedströms Sommen” i den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur.](#)

[Lillån – naturvärden och nyttjande](#)

[Naturinventering av Svartån med biflöden](#)

[Naturvärdesbeskrivning av Åsboån](#)